

شناسایی و ارزیابی تأثیر ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم

علیرضا ادیبی،^۱ لطفعلی بختیاری،^۲ مجید رضایی‌راد،^۳ فریبا شایگان^۴

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۲/۲۸

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۵/۲۳

از صفحه ۱۷۵ تا ۲۰۲

پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال دوازدهم،
شماره سوم (پیاپی چهل و هفتم)، پاییز ۱۳۹۸

چکیده

مقدمه: نظر به جایگاه ویژه تصمیم‌گیری در مدیریت به‌نحوی که تصمیم‌گیری را به‌عنوان قلب مدیریت و یا مترادف آن نام برده‌اند؛ لذا با شناسایی، شناخت و تصمیم‌گیری به‌موقع و مناسب در راستای پیشگیری انتظامی از جرم می‌توان تدابیر و اقدامات لازم و مؤثری را به عمل آورد.

روش: این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ ماهیت، توصیفی-تحلیلی و نیز از نوع آمیخته است. جامعه آماری در بخش کیفی، معاونین و مدیران ناجا است که با روش نمونه‌گیری هدفمند و اصل اشباع نظری ۳۰ نفر انتخاب شدند. در بخش کمی نیز مدیران و کارشناسان انتظامی تهران بزرگ در حوزه پیشگیری است که با استفاده از فرمول کوکران ۳۰ نفر انتخاب شدند. داده‌های بخش کیفی با استفاده از مصاحبه و در بخش کمی نیز از پرسش‌نامه برگرفته از نتایج مصاحبه استفاده گردید.

یافته‌ها: نظر به معادله رگرسیون و ضریب استاندارد، وضعیت داده‌ها نرمال و برابر آزمون t تک نمونه‌ای با سطح معنی‌داری کوچک‌تر از ۰/۰۵ با اطمینان ۹۵ درصد بین ابعاد تصمیم‌گیری و پیشگیری انتظامی از جرم رابطه معنی‌دار مثبتی وجود داشته و یافته‌ها نشان از شناسایی ۷ بُعد و ۲۰ مؤلفه دارد.

نتیجه‌گیری: بین متغیرهای مستقل، بُعد تعیین و تشخیص مسئله و اجراء، بیشترین تأثیر نسبت به سایر ابعاد تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم را به خود اختصاص داده و میزان تأثیر ابعاد هفت‌گانه تصمیم‌گیری شناسایی‌شده به ترتیب شامل تعیین و تشخیص مسئله، اجراء، گردآوری اطلاعات، مشخص کردن اهداف، انتخاب راه‌حل، تعیین راه‌حل‌ها و اجراء می‌باشد. بدین معنی که هرچه شناسایی، تشخیص مسئله و اجراء در تصمیم‌گیری به‌موقع، مناسب و سریع انجام گیرد، پیشگیری انتظامی از جرم نتایج مطلوب‌تری را در جامعه به همراه خواهد داشت.

کلیدواژه‌ها: تشخیص مسئله، ارزیابی، تصمیم‌گیری، پیشگیری انتظامی.

۱ - عضو هیئت علمی و دانشجوی دکتری مدیریت پیشگیری از جرم دانشگاه علوم انتظامی امین.

۲ - عضو هیئت علمی و دانشیار دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) رایانامه: bakhtiari@gmail.com

۳ - عضو هیئت علمی و استاد دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران.

۴ - عضو هیئت علمی و استاد دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران.

مقدمه

امروزه، کمتر اندیشمندی را می‌توان یافت که در مباحث مدیریتی بر اهمیت و ضرورت تصمیم‌گیری و روش‌های آن تأکید نداشته باشد. این اصل، یعنی تصمیم‌گیری، با سرعتی شتابان در حال ارتقای جایگاه خود در فرایند مدیریتی و سیاست‌گذاری دولت‌ها و سازمان‌ها قرار گرفته است. از آنجاکه محیط پیرامون ما در حال تغییر و تحول دائمی است، سازمان‌ها نیز برای ادامه حیات می‌باید به‌طور مداوم خود را با تغییرات محیطی منطبق و هماهنگ نمایند؛ بنابراین سازمانی موفق است که هرچه بیشتر و بهتر خود را با محیط و شرایط محیطی هماهنگ کند و این امر نیاز به تصمیم‌گیری‌های به‌موقع و مناسب مدیران داشته و رشد، موفقیت و شکست سازمان‌ها نتیجه تصمیمات مدیران در سازمان‌ها می‌باشد (استوارت،^۱ ۱۳۹۰: ۳۷).

پلیس یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی مرتبط با مقوله پیشگیری از جرم است که در راستای کاهش و پیشگیری از جرائم و ناامنی رویکردهای مختلفی را تجربه کرده است. امروزه، موفقیت سازمان‌های پلیسی جهان با رویکرد جامعه‌محوری در کنترل و پیشگیری از وقوع جرائم با همکاری و تعامل با مردم و سازمان‌های دولتی و خصوصی اثبات شده است (ذوالفقاری و همکاران، ۱۳۹۵: ۴). فرماندهان، مدیران و مسئولین در نیروی انتظامی، پیشگیری از وقوع جرم را باید با نگاه علمی و هوشمندانه و مبتنی بر واقعیت‌های موجود جامعه مدیریت و هدایت کنند. تصمیم‌گیری برای انتخاب تاکتیک‌ها و فن‌های مناسب، از مراحل مهم و اساسی در فرآیند مدیریت پیشگیری انتظامی محسوب می‌گردد. لذا پلیس به‌عنوان اصلی‌ترین منبع تأمین‌کننده نظم و امنیت که در کلیه شیوه‌های پیشگیری از جرم نقشی بنیادین ایفا می‌کند می‌بایست همگام با تغییرات پیش‌رفته و خود را با شرایط و تحولات جدید تطبیق دهد؛ بنابراین امروزه مدنظر قرار دادن مباحث مدیریتی به‌ویژه اصول و مبانی تصمیم‌گیری از جایگاه خاصی برخوردار بوده و روش‌های آن می‌توانند برنامه‌ریزان و مسئولان پلیس را به فراسوی روش‌های سنتی برنامه‌ریزی سوق داده و آن‌ها را در مواجهه با جرائم و رویدادهای بالقوه آینده مهیا کند. با توجه به مطالب فوق، این دغدغه در محقق احساس شده که مؤلفه‌ها

۱ - Stewart

و ابعاد مؤثر بر تصمیم‌گیری در زمینه پیشگیری انتظامی از جرم کدام است و پلیس در خصوص تحقق وظیفه اصلی خود که برقراری نظم و امنیت است، می‌بایستی با شناسایی و شناخت میزان تأثیرات هریک از این ابعاد در پیشگیری انتظامی از جرم چگونه اقدام نماید. لذا پژوهش حاضر، درصدد پاسخ‌گویی به این سؤال است که شناسایی و تأثیر ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم چگونه است؟ و سؤال‌های دیگر عبارت‌اند از:

- ۱- ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم کدام‌اند؟
 - ۲- اولویت‌بندی ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم چگونه است؟
 - ۳- ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری چه تأثیری در پیشگیری انتظامی از جرم دارند؟
- فرماندهان، مدیران و نیروهای اجرایی (یگان‌های صفی) در ناجا برای توفیق و دستیابی به مأموریت، چشم‌انداز و اهداف خود نیازمند یک سری شناخت و شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم مانند شناخت موضوع جرم، چگونگی و شرایط اجرای، ارزیابی و کنترل آن هستند که بدون شناخت و آشنایی این ابعاد و مؤلفه‌ها، رسیدن به اهداف و تحقق آن با اقدام سلیقه‌ای می‌تواند در مواردی نوعی آسیب‌ها و مضرات غیرقابل جبرانی برای سازمان ناجا و شهروندان به دنبال داشته، لذا اهمیت و ضرورت این مسئله باعث گردید تا محقق در این پژوهش با شناسایی و مورد لحاظ قرار دادن تأثیر ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری پلیس را به‌منظور برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، هدایت و رهبری و همچنین نظارت و کنترل، برای دستیابی به اهداف سازمانی که همانا برقراری و حفظ نظم، امنیت و آرامش در جامعه و پیشگیری انتظامی از جرم به‌سوی شناسایی و تأثیر ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم سوق داده و ضمن جمع‌آوری و تولید مبانی نظری مرتبط با موضوع، مسئولین انتظامی را در برابر جرائم و رویدادهای سوء انتظامی به‌منظور اتخاذ تصمیمات مناسب و انجام هرچه بهتر وظایف خطیر محوله یاری نماید.

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

پیشینه پژوهش

داودی و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان «شناسایی مؤلفه‌های جمع‌آوری اطلاعات در پیشگیری انتظامی از جرم» به این نتایج دست یافته‌اند که مؤلفه‌های شناسایی‌شده جمع‌آوری اطلاعات در دو حوزه درون‌سازمانی و برون‌سازمانی، شناخت مناسبی را در خصوص وضعیت محیط در اختیار فرماندهان و مدیران حوزه پیشگیری انتظامی از جرم و همچنین سایر فرماندهان مرتبط قرار می‌دهد تا با در نظر گرفتن آن‌ها، اهداف و برنامه‌های خود را واقع‌بینانه‌تر ساماندهی کنند تا دستیابی به اهداف پیشگیری انتظامی از جرم امکان‌پذیر شود.

ابراهیم‌زاده و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان «ارزیابی الگوی تصمیم‌گیری چهار مرحله‌ای در پیشگیری انتظامی (مورد مطالعه: کلانتری‌های تهران بزرگ)» به این نتایج دست یافته‌اند که رؤسای کلانتری‌های تهران بزرگ در مواجهه با مسائل انتظامی شهروندان، از فرآیند چهار مرحله‌ای تشخیص، تجزیه و تحلیل، پاسخ و ارزیابی تصمیمات استفاده می‌کنند؛ به این صورت که برای تشخیص مسئله از «تجربه و معلومات خدمتی، گزارش و اظهار نظر مأموران گشت، اطلاعات نقاط جرم‌خیز، جغرافیای جرم و وقایع پلیسی گذشته و نظر کارشناسان»، به منظور تجزیه و تحلیل مسئله «بررسی آمار فراوانی، زمان، مکان و جغرافیای جرائم، تجربیات خدمتی، مصاحبه با مجرمان و قربانیان جرم»، در مرحله پاسخ معیارهای «افزایش احساس امنیت، عملی، قانونی و اخلاقی بودن تصمیم، زمان حصول نتیجه و هزینه آن، جلب مشارکت نظام قضایی، امکانات موجود حوزه استحفاظی، افزایش هزینه ارتکاب جرم و استفاده از تجارب موفق دیگران» و در نهایت، برای ارزیابی تصمیمات معیارهای «کاهش آمار جرائم و ارزیابی احساس امنیت ساکنان حوزه استحفاظی» را مورد توجه و استفاده قرار می‌دهند.

ملکی (۱۳۹۴)، در تحقیق خود به عنوان «آشنایی با فرآیند تصمیم‌گیری و انواع مدل‌های تصمیم‌گیری» به مباحث تعریف تصمیم‌گیری، سطوح، درجه‌ها و انواع تصمیم‌گیری بر مبنای اطلاعات زمان و موقعیت‌های تصمیم‌گیری، گام‌های تصمیم در چهار مرحله مرتبط و در راستای تحقق اهداف مورد نظر، فرآیندهای تصمیم‌گیری شامل

درون و برون، رویکردهای تصمیم‌گیری در سه رویکرد، مدل‌سازی برای تصمیم‌گیری‌های موردنیاز با روش مطالعه و گردآوری اطلاعات به روش کتاب‌خوانی پرداخته است.

بغدادی (۱۳۹۳)، در پایان‌نامه خود با عنوان «تأثیر شیوه‌های تصمیم‌گیری مدیران بر عملکرد سازمان» به این نتایج دست یافته است که تصمیم‌گیری جوهره اصلی فعالیت‌های مدیران است. سبک تصمیم‌گیری مدیر می‌تواند تعیین‌کننده یک موفقیت بزرگ یا شکست تمام‌عیار برای سازمان باشد. هدف این پژوهش بررسی مقایسه‌ای شیوه‌های تصمیم‌گیری مدیران می‌باشد.

صحرائی و فرجی (۱۳۹۳)، در تحقیق خود با عنوان «نقش MIS در بهبود تصمیم‌گیری مدیران» به این نتیجه رسیده‌اند که در عصر حاضر یکی از عوامل مهم در تصمیم‌گیری مدیران، اطلاعات است. داشتن اطلاعات دقیق، صحیح و به‌هنگام باعث بالا رفتن سرعت تصمیم‌گیری شده و جلوی اتخاذ بسیاری از تصمیمات نادرست را خواهد گرفت. نتایج به‌دست‌آمده حاکی از این است که از نظر خبرگان استفاده از سامانه مدیریت اطلاعات در شناسایی مسائل و مشکلات تأثیر داشته و بین میزان استفاده از سامانه اطلاعات مدیریت و بهبود وضعیت شناسایی و تعیین مسئله توسط مدیران رابطه معناداری وجود دارد.

لاله مازین (۱۳۹۳)، در تحقیقی با عنوان «رویکردهای پلیس در پیشگیری انتظامی از جرم» به این نتیجه دست‌یافته است که نیروی پلیس در هر جامعه‌ای دارای ساختاری خاص می‌باشد که با وظایف و کارکردهای آن مطابق و هماهنگ است. برای تحقق آن کارکردها، از برنامه‌ها و رویکردهای متفاوتی استفاده می‌کند. پلیس به‌عنوان نهاد واسط امنیت، نمایان‌ترین وظیفه‌اش سازمان‌دهی امور انتظامی جامعه به‌منظور برقراری نظم و امنیت عمومی می‌باشد. یکی از اقدامات مؤثر در راستای تحقق این وظیفه، پیشگیری انتظامی از جرم است. جهت تحقق این نوع پیشگیری، پلیس بایستی رویکردهای جدیدی را نسبت به وظایف سنتی خود اتخاذ کند؛ زیرا پیشگیری انتظامی عمدتاً مبتنی بر تدابیر و اقدامات کنشی توسط پلیس در تصمیم‌گیری‌های مناسب همراه با شناخت و داشتن آگاهی و اطلاعات موردنیاز است. حال آنکه وظایف سنتی پلیس عمدتاً دربرگیرنده اقدامات واکنشی در جهت کشف و تعقیب مجرمین است.

نالان احمدآباد (۱۳۹۳)، در پایان‌نامه خود با عنوان «تصمیم‌گیری چند معیاره با روش چاکت انتگرال فازی» به این نتایج دست یافته است که یکی از مباحث اصلی در تمامی دستگاه‌ها، بحث تصمیم‌گیری است که در دهه‌های اخیر در بخش‌های مختلف تغییرات اساسی ایجاد کرده، به طوری که می‌توان گفت نبض اصلی تمامی دستگاه‌ها تصمیم‌گیری می‌باشد.

بشیر بنائم و آرامون (۱۳۹۲)، در تحقیق خود با عنوان «تصمیم‌گیری راهبردی (با رویکرد تحلیلی مدل‌های تصمیم‌گیری راهبردی)» به این مطلب رسیده‌اند که مدیران در سازمان‌های امروزی با چالش‌های فراوانی روبه‌رو می‌باشند. از جمله مشکلات پیش‌روی مدیران، رویارویی با مشکلات موجود و چالش‌های آینده و احتمالی است که جهت از میان برداشتن هر یک، گزینه‌های فراوانی وجود دارد که هر یک از گزینه‌ها دارای معایب و محاسن فراوانی بوده و هنر مدیریت، انتخاب بهترین گزینه از میان گزینه‌های موجود است که این انتخاب، موجب هدایت سازمان در مسیر درست می‌شود و می‌بایستی این انتخاب با بهترین روش اجرا و اقدام همراه بوده تا موجب حصول نتایج مفید و مؤثری شود.

فلیکس ویتزمن و چرماک^۱ (۲۰۱۳)، در مقاله‌ای با عنوان «استفاده از برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری به منظور افزایش بقاء (طول عمر) سازمانی» به این نتیجه دست یافتند که بین برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری با یادگیری سازمانی، آگاهی محیطی، توسعه منابع انسانی، مدیریت بحران و برنامه‌ریزی استراتژیک رابطه وجود دارد؛ بنابراین برنامه‌ریزی مبتنی بر تصمیم‌گیری مفید با سناریوسازی مناسب می‌تواند به افزایش بقاء، طول عمر سازمان و رسیدن به اهداف موردنظر کمک کند که نیاز به تحقیقات بیشتری در این زمینه می‌باشد.

چرماک (۲۰۰۹)، در پژوهشی در مجله فیوچرز با عنوان «بهبود تصمیم‌گیری با برنامه‌ریزی سناریو» به چهار علل خطاهای تصمیم‌گیری شامل عقلانیت محدود، تأکید بر متغیرهای خارجی، چسبندگی اطلاعات و اصطکاک در دانایی، مدل‌های ذهنی و نقشه‌های شناختی و ارتباط آن‌ها با مفروضات و قواعد تصمیم‌گیری پرداخته و به این

۱- Vetezman & chermak (۲۰۱۳)

نتیجه دست‌یافت که در تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی مبتنی بر شناخت به‌موقع و اقدام سریع بر پایه سناریو و گفتگوی استراتژیک تا حد زیادی می‌تواند این خطاها را کاهش دهند و راز موفقیت شخص مدیر در توجه ویژه به اصول تصمیم‌گیری به‌ویژه شناخت و شناسایی به‌موقع و بدون تأخیر مشکل موردنظر همراه با اجرای صحیح و مناسب می‌باشد.

در جمع‌بندی پیشینه‌های پژوهش باید اشاره کرد که عمده پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه‌های شناخت و بررسی ابعاد، شاخص و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری و به‌کارگیری آن و همچنین به اهمیت و ضرورت تصمیم‌گیری در مدیریت پرداخته‌اند؛ اما به‌صورت مستقل و متمرکز به شناسایی تأثیر مؤلفه‌های برنامه‌ریزی تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم پرداخته نشده که این موضوع وجه تمایز پژوهش حاضر با پژوهش‌های گذشته است.

مبانی نظری پژوهش

پیشگیری

پیشگیری از جرم: عده‌ای از جرم‌شناسان بر این اعتقاد هستند که پیشگیری از بزهکاری عبارت است از وسایل و ابزاری که دولت و جامعه مدنی به‌منظور مهار بزهکاری به کار می‌گیرند. برخی دیگر معتقدند: پیشگیری از جرم دربرگیرنده تدابیر و اقداماتی است که نرخ بزهکاری را کاهش می‌دهد (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۱: ۱۱). گروهی دیگر بر این باورند که پیشگیری از بزهکاری مجموعه اقدامات غیر قهرآمیزی است که برای تحقق اهداف مهار بزهکاری، کاهش وقوع جرم و کاهش شدت بزه اتخاذ می‌شود. عده‌ای نیز تأکید دارند پیشگیری هر تدبیر سیاست جنایی است که هدف نهایی آن غیرممکن ساختن، دشوار کردن یا کاهش دادن احتمال وقوع جرم بدون اینکه از کیفر یا اجرای آن استفاده شود (نیازپور، ۱۳۸۹: ۱۲۴).

پیشگیری انتظامی

پیشگیری انتظامی بر پایه اقدامات پلیس در جهت حمایت از شهروندان آسیب‌پذیر، افزایش آگاهی‌های عمومی، نظارت بر اماکن عمومی و افزایش هزینه‌های ارتکاب جرم مبتنی است. متولی اصلی این نوع پیشگیری نیروی انتظامی است. پیشگیری انتظامی عموماً مبتنی بر تدابیر و اقدامات کنشی (پیش جنایی) توسط پلیس است و این در

حالی است که وظایف سنتی پلیس عموماً دربرگیرنده اقدامات واکنشی است «مجموعه تدابیر و اقدامات کنشی، واکنشی پلیس که با حمایت از افراد در معرض خطر، افزایش آگاهی‌های عمومی، نظارت بر اماکن عمومی، افزایش هزینه‌های جرم و مداخله پس از وقوع جرم درصدد پیشگیری از ارتکاب مجدد جرم پیشگیری انتظامی نامیده می‌شود» (گل‌محمدی خامنه، ۱۳۹۳: ۹۵). پلیس یکی از متولیان امنیت عمومی است که عمده وظیفه آن پیشگیری انتظامی است. پیشگیری انتظامی از آن جهت حائز اهمیت است که حافظ نظم و امنیت اجتماعی است. اجتماع، همزمان سرچشمه جرم، قربانی جرم و حامی عاملان اجرای قانون که درصدد کنترل جرم هستند، می‌باشد؛ بنابراین کشف و پیشگیری موفقیت‌آمیز جرم به‌نوعی به ارتباط خلاق میان اجتماع و مأمورین امنیتی و انتظامی بستگی دارد (بیات، شرافتی‌پور و عبدی، ۱۳۸۷: ۳۵).

پلیس جامعه‌محور عبارت است از این‌که پلیس برای اداره امور پلیسی و مدیریت جامعه از سرمایه‌های اجتماعی و منابع دیگر در ابعاد گوناگونی که مشارکت و نظارت مردم در امور پلیسی از بارزترین نمادهای آن به حساب می‌آید، بهره گیرد و به تغییر و تحولات توجه ویژه‌ای داشته باشد (قهرمانی، ۱۳۹۱: ۴۵). در این رویکرد، پلیس خود را بخشی از جامعه می‌داند و تلاش می‌کند با جلب همکاری سایر اقشار اجتماعی به پیشگیری از جرم بپردازد. رویکرد پلیس جامعه‌محور با سه رکن زیر شناخته می‌شود:

اول، دخالت دادن جامعه؛ پلیس جامعه‌محور در زمان تعیین اولویت‌ها و انتخاب تاکتیک‌های پیشگیرانه و اجرای آن‌ها، خود جامعه را دخالت می‌دهد. دوم، مسئله‌محوری؛ پلیس جامعه‌محور به منظور برخورد ریشه‌ای با پدیده بزهکاری و ناامنی در جامعه، درصدد شناسایی عللی است که در عقبه وقایع مجرمانه وجود دارد تا تاکتیک‌های مناسبی را برای برخورد با این علل و عوامل طراحی کند. سوم، تمرکززدایی که به‌عنوان راهبردی سازمانی و با اعطای استقلال عمل انعطاف و چابکی لازم را با هماهنگی پلیس با الزامات جامعه محلی فراهم می‌کند. با این توصیف، مهم‌ترین آثار اجرای پلیس جامعه‌محور، حضور مشهود پلیس در جامعه، اطلاع‌رسانی به جامعه توسط پلیس و ایفای نقش مربی و الگو برای جامعه، حمایت از بزه‌دیدگان و کمک به مشارکت‌های مردمی است (محمدنسل، ۱۳۹۳: ۱۳۳).

هرمن گلداشتاین^۱ در سال ۱۹۹۰ در کتاب قابل‌تحسین خود با عنوان «پلیس مسئله محور» الگویی را برای امور پلیسی طراحی و ارائه کرد که به‌شدت تحت تأثیر «نظریه تصمیم‌گیری» قرار داشت. برداشت گلداشتاین شامل یک فرآیند منطقی و معقول تصمیم‌گیری است که مواردی از قبیل «تشخیص و تعریف مسئله، تدوین اقدامات عملی جایگزین، گزینش و پیاده کردن مناسب‌ترین برنامه عملی و درنهایت ارزیابی اقدامات بعدی» را در برمی‌گیرد. گلداشتاین توصیه می‌کند که پلیس علاوه بر حل‌وفصل رویدادها باید آن‌ها را با عنوان مسائل و مشکلات دسته‌بندی و به‌طور منظم علل زیربنایی مؤثر در مشکلات را تحلیل و با ابداع مناسب از وقوع مجدد این رویدادها پیشگیری نماید. با چنین اقداماتی، پلیس به‌عنوان مشکل‌گشا می‌تواند در راستای کاهش جرم، بی‌نظمی و ترس از وقوع جرم، به اهداف بلندی دست یابد (میس و اورت مایر،^۲ ۱۳۸۹: ۲۹۰).

از زمانی که دانش مدیریت به‌عنوان یک علم مطرح شد و موردتوجه قرار گرفت، همواره از سوی صاحب‌نظران، کارکردها و وظایف مختلفی به‌عنوان وظایف اساسی مدیران مطرح شده است که تصمیم‌گیری از مهم‌ترین آن‌ها به‌شمار می‌آید. به‌طوری‌که یکی از دانشمندان و نظریه‌پردازان مدیریت «هربرت سایمون»^۳ تا به آنجا پیش رفته است که تصمیم‌گیری را با مدیریت مترادف می‌داند (احمرلویی، ۱۳۸۹: ۹۳). این موضوع نیز در نیروهای مسلح با توجه به عملکرد و حیطة وظایف آنان موردنظر قرار گرفته و سیاست‌ها، برنامه‌ها و تدابیر پیشگیری از جرم^۴ با توجه به اقدامات متنوع نظام عدالت کیفری در مبارزه با جرم به جایگاه ویژه‌ای دست یافته است. لذا امروزه موضوع پیشگیری از جرم به یکی از موضوعات مهم دولت‌ها تبدیل و حتی میزان کارآمدی دولت‌ها در این زمینه، یکی از ملاک‌های بسیار مهم موفقیت آن‌ها در «حکمرانی خوب» محسوب می‌شود. پیشگیری از جرم روش‌های مختلف و متفاوتی دارد که معمولاً از همه آن‌ها به نسبت توانایی‌ها و امکانات و نیز وضعیت موجود جرائم کمابیش استفاده می‌شود. لذا در مرسوم‌ترین تقسیم‌بندی موجود به دو نوع پیشگیری «کیفری» و «غیرکیفری» تقسیم و یکی از انواع

۱- Herman Goldstein
 ۲- Mis& ortmayer
 ۳- Herbrt saimon
 ۴- Crime Prevention
 ۵- Police Prevention
 ۶- Shacel

راهبردهای پیشگیرانه از جرم «پیشگیری انتظامی از جرم»^۱ می‌باشد (بارانی، ۱۳۸۸: ۲۱).

تصمیم‌گیری

تصمیم‌گیری که رکن اساسی وظایف و فعالیت‌های مدیریتی می‌باشد و راه رسیدن به اهداف سازمانی را بیان می‌کند، از جانب هرکدام از دانشمندان مدیریت و مدیران به‌نوعی خاص تعریف شده است. دکتر علی رضاییان در کتاب (مبانی سازمان مدیریت) تصمیم‌گیری را این‌گونه تعریف کرده است: «تصمیم‌گیری فرایندی است که از طریق آن راه‌حل مسئله معینی انتخاب می‌گردد». تعاریف دیگری که برای تصمیم‌گیری در کتب مدیریت ذکر شده است از این‌قرار می‌باشد: «یافتن و انتخاب راه‌حل برای یک مسئله»؛ «عملی انتخابی است که متعاقب تفکر، اندیشه و مذاقه در موضوعی برای حل مشکل و یا مشکلاتی به وقوع می‌پیوندد»؛ «تصمیم‌گیری فراگرد تشخیص و گزینش یک طرز عمل خاص از میان گزینه‌های عمل، برای نیل به یک هدف ویژه یا حل یک مسئله خاص است»؛ «تصمیم‌گیری عبارت است از انتخاب یک‌راه از میان راه‌های مختلف و در حقیقت انتخاب بهترین راه برای نیل به اهداف سازمانی»؛ «تصمیم‌گیری فرایند تعیین و تشخیص مسئله، یافتن راه‌حل‌های مختلف برای مسئله، مقایسه نتایج ممکن از راه‌حل‌ها با یکدیگر، انتخاب بهترین جواب از بین آن‌ها و اجرای مؤثر تصمیم». به‌طور خلاصه می‌توان تصمیم‌گیری را این‌گونه تعریف کرد: تصمیم‌گیری فرایندی است که در پی آن راهی برای حل مسئله و یا انجام کاری انتخاب می‌شود (علاقه‌بند، ۱۳۹۱: ۲۲). تصمیم‌گیری را به‌صورت ساده می‌توان انتخاب یک‌راه از میان راه‌ها به‌منظور حل مشکل تعریف کرد. تمام وظایف مدیر اعم از برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، طرح‌ریزی، هدایت، کنترل، هماهنگی، بودجه‌بندی و... هرکدام به‌نوعی بر تصمیم‌گیری استوار است و درواقع، تصمیم‌گیری در تمامی وظایف او دخیل است. لذا تصمیم‌گیری جایگاه مغز در سازمان و مدیریت را دارا می‌باشد (اصغرپور، ۱۳۹۰: ۲۵).

مراحل و گام‌های متعارف تصمیم‌گیری

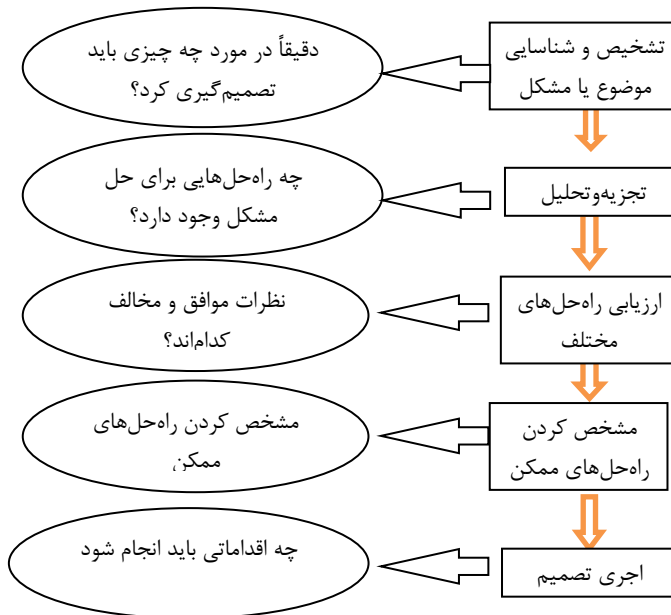
مرحله اول، شناسایی وضعیت: با شناسایی مسئله این فرایند آغاز می‌شود.

مرحله دوم، ایجاد بدیل: یکی از راهبردهای ذهن انسان چنگ زدن به اولین بدیل

به‌عنوان آخرین بدیل می‌باشد. این خطا در خصوص انتخاب راه‌حل‌ها نیز رخ می‌دهد. در این مرحله می‌باید تا جای ممکن به تولید هرچه بیشتر بدیل‌ها پرداخته شود و کمیت نسبت به کیفیت دارای اولویت باشد. فنونی نظیر طوفان مغزی که کمک شایانی در احصاء هر چه بیشتر بدیل‌ها خواهد نمود.

مرحله سوم، ارزیابی و انتخاب: با توجه به اهداف از قبل تعیین شده و قابلیت‌های سازمان، ارزیابی بدیل‌ها آغاز می‌گردد.

مرحله چهارم، پیگیری و اجرا: با انتخاب بهترین گزینه، پرونده مسئله و فرایند تصمیم‌گیری بسته نخواهد شد؛ زیرا ممکن است مسئله به‌صورت ذاتی و ریشه‌ای شناخته نشده باشد لذا راه‌حل‌ها به رفع عارضه‌ها کمک خواهند کرد نه به حل بنیادی مسئله. ولی در اغلب مواقع برای اتخاذ یک تصمیم مناسب لازم است که تصمیم‌گیرنده فرایند تصمیم‌گیری شامل مراحل: شناسایی، تجزیه و تحلیل، ارزیابی، انتخاب و برنامه‌ریزی را طی کند (رضاییان، ۱۳۸۹: ۱۶۶).

شکل ۱: فراگرد تصمیم‌گیری (روبرت و لوی، ۲۰۰۸: ۲۲)

لیند بلوم^۱ فرایند تصمیم‌گیری را به‌صورت روشی توصیف و الگویی توصیفی در سه مرحله شامل:

۱- مرحله شناسایی بر پایه ارتباط و ارزیابی وضعیت‌های درونی و برون‌سازمانی؛

۲- شناسایی و طراحی راهکارها، صورت‌بندی و ارزیابی آن‌ها؛

۳- انتخاب راهکار مناسب و اجرای آن، ارائه داده است. کالینگ ریچ^۲ تصمیم‌گیری‌ها را، در واقع، کاوش برای روبرو شدن با خطا و رغبت به پاسخ‌گویی به اکتشاف می‌داند. به‌جای تلاش برای اتخاذ تصمیم‌های درست با استفاده از تصمیم‌های عقلانی، فنی و با ساختار معین در شرایط اطمینان‌بخش را ارائه کردند (حمیدی‌زاده، ۱۳۹۰: ۲).

صاحب‌نظران در مورد مراحل فرآیند تصمیم‌گیری نظرات متعددی دارند. در مجموع، مراحل فرآیند تصمیم‌گیری حداقل سه و حداکثر نه مرحله عنوان شده که به‌طور خلاصه در جدول ذیل آمده است:

جدول ۱: خلاصه مراحل فرایند تصمیم‌گیری از دیدگاه صاحب‌نظران (حسینی، ۱۳۹۱: ۲۱)

۳ مرحله‌ای (مینتزبرگ، هیوبرو سایمون)	شناسایی، تعریف مسئله	طراحی و ایجاد	انتخاب و گزینش	راه‌حل‌ها	راه‌حل‌ها
۴ مرحله‌ای (کونتزو دیگران)	شناسایی مسئله	تعیین	ارزیابی	راه‌حل‌ها	انتخاب راه‌حل‌ها
۵ مرحله‌ای (کافمن)	شناسایی مسئله	تعیین	انتخاب یک	راه‌حل	اجرای اثربخشی
۶ مرحله‌ای (موریس و ساشکین)	تحلیل موقعیت	هدف‌گذاری	جستجوی	راه‌حل‌ها	اجرای گزینش یک راه‌حل ارزیابی راه‌حل
۷ مرحله‌ای (کست و روزن زیک)	تعیین مسئله	تعیین اثرات	برآورد احتمالات	تعیین اهمیت سنجش	تصمیم اخذ تصمیم
۸ مرحله‌ای (رابینز و فلدمن)	رویارویی با مسئله	تعیین اهداف و مقاصد	خلق اطلاعات	گردآوری اطلاعات	ارزیابی به‌کار بستن تصمیم ارزیابی تصمیم
۹ مرحله‌ای (گریفیس)	تعریف و تحدید مسئله	تحلیل و ارزیابی مسئله	تعیین ملاک‌های ارزیابی مسئله	تعریف راه‌حل‌ها	گردآوری اطلاعات در مورد راه‌حل‌ها

۱ - Lindblom

۲ - Calengridh

عوامل تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری

در رابطه با محیط و تأثیر آن بر افراد و سازمان‌ها نیز دیدگاه‌های مختلفی وجود دارد. افراد و سازمان‌ها پیوسته در تعامل با محیط دو چیز را با یکدیگر مبادله می‌کنند. بی‌ثبات و یا باثبات دانستن محیط مبتنی بر درک و برداشتی است که افراد از این امر دارند. عواملی که بر نحوه برداشت افراد از محیط مؤثرترند عبارت است از: ۱- تعداد عناصر و عوامل موجود در محیطی ۲- تنوع و گوناگونی عناصر و عوامل محیطی ۳- تغییر و تحول عناصر و عوامل محیطی ۴- قابلیت پیش‌بینی عناصر و عوامل طبیعی (باقریان، ۱۳۹۱: ۶۸).

از نظر ادوارد^۱ این عوامل شامل:

- ۱- عوامل عقلایی: منظور، عوامل قابل‌اندازه‌گیری از قبیل هزینه، زمان، پیش‌بینی‌ها و غیره می‌باشد.
- ۲- عوامل روان‌شناختی: توانائی‌ها، تجربیات، درک، ارزش‌ها، آمال و نقش فرد.
- ۳- عوامل اجتماعی: موافقت دیگران بخصوص کسانی که تصمیم به‌نوعی بر آنان تأثیر می‌گذارد.
- ۴- عوامل فرهنگی: محیط دارای لایه‌های فرهنگی متعددی است که به نام فرهنگ منطقه، فرهنگ کشور و فرهنگ جهانی خوانده می‌شود. همچنین فرهنگ خود سازمان بر تصمیم فردی و یا سازمانی ما در قالب هنجارهای موردقبول جامعه تأثیر می‌گذارند (ادوارد، وورد و بایدوی، ۲۰۰۷: ۴۵).

درجه سختی و راحتی کار تصمیم‌گیری به ۴ عامل بستگی دارد:

- ۱- اطلاعات: در برخی از تصمیم‌گیری‌ها، تمامی اطلاعات مربوط به مسئله موجود است. هرچه که اطلاعات کمتر در دسترس باشد، تصمیم‌گیری مشکل‌تر است.
- ۲- نامعلومی: عموماً در مسائل تصمیم‌گیری با پارامترهایی مواجه می‌شویم که اندازه، جهت و رفتار آنان برای ما کاملاً معلوم نیست.

۱- Eadvared

۳- منابع کمیاب: در اکثر اوقات و حتی باوجود اطلاعات مکفی و نبود نامعلومی، پدیده کمبود منابع نکته مهمی در تصمیم‌گیری است.

۴- عوامل روانی: اکثر تصمیم‌گیری‌ها مشکل هستند به لحاظ آنکه عوامل روانی از قبیل ترس، قدرت، اضطراب و نگرانی نیز در این فرآیند سهیم هستند (دفت،^۱ ۱۳۹۰: ۴۳).

انواع تصمیم‌گیری

برای تشخیص نوع و ماهیت یک تصمیم و تعیین سطح مدیریتی مسئول آن به چهار ملاک می‌توان اشاره کرد:

الف: تصمیمات از حیث مراحل و چگونگی اخذ آن‌ها (تازگی یا تکراری بودن تصمیم):

۱- تصمیمات برنامه‌ریزی شده «معمول»، تصمیم‌هایی هستند که برحسب عادت، قوانین و رویه‌های معینی اخذ می‌گردند. هر سازمانی خط‌مشی و رویه‌هایی دارد که در وضعیت‌های مشابه و تکراری تصمیم‌گیری بر مبنای آن صورت می‌گیرد.

۲- تصمیمات برنامه‌ریزی نشده «غیرمعمول»، تصمیم‌هایی هستند که در مورد مسائل جدید، غیرمعمول، تازه و منحصربه‌فرد اخذ می‌شوند. درواقع، مربوط به مسائلی هستند که تازگی دارند و بی‌همتا می‌باشند (رضایان، ۱۳۸۹: ۱۵۶).

ب: تصمیمات از حیث موقعیت‌ها و شرایط تصمیم‌گیری (میزان دخالت زمان آینده در تصمیم):

شرایط تصمیم‌گیری با توجه به قابلیت پیش‌بینی بودن نتایج دارای سه قسم است:

۱- موقعیت اطمینان «یقین»: در این وضعیت می‌توان نتایج هرکدام از وجوه تصمیم را پیش‌بینی کرد و اطلاعات کامل، دقیق، صحیح، کافی، سنجش‌پذیر و قابل اطمینان برای تصمیم‌گیری وجود دارد.

۲- موقعیت مخاطره «ریسک»: در این وضعیت پیش‌بینی نتایج کمتر از موقعیت اطمینان است. درواقع، میزان احتمالی که به وقوع هر یک از نتایج داده می‌شود

۱ - Deft

معین است؛ یعنی اطلاعات کامل و دقیقی در دست نیست و فقط به سبب احتمال می‌توان وقوع نتایج را معین نمود و تصمیم‌گیری‌ها با توجه به احتمالاتی که به وقوع نتایج داده شده گرفته می‌شود.

۳- موقعیت عدم اطمینان: در این نوع از موقعیت نتایج غیرقابل پیش‌بینی است و هیچ‌گونه اطلاعاتی در دست نیست و یا خیلی ناچیز است. در این حالت احتمال برای نتایج تمامی راه‌حل‌ها یکسان فرض می‌شود و بر اساس ارزش مورد انتظار تصمیم‌گیری می‌شود. در این تصمیم‌گیری‌ها بیشترین احتمال شکست تصمیمات وجود دارد.

ج: تصمیمات از حیث سطوح مدیریتی مرتبط با آن (دامنه امور و فعالیت‌هایی که تصمیم بر آن‌ها مؤثر است): همه مدیران بدون توجه به سطح مدیریتی آن‌ها در ساختار سازمان باید تصمیم‌هایی را اخذ نمایند هرکدام از مدیران بسته به ماهیت مسائل فراروی آن‌ها شیوه ویژه و تفکری خاص در حل مشکلات و مسائل دارند. لذا تصمیمات با توجه به رابط آن‌ها به سطوح مدیریتی که آن‌ها را اخذ می‌کنند به سه دسته تقسیم می‌شوند:

۱- تصمیم‌های استراتژیک

۲- تصمیم‌های اداری یا رده میانی

۳- تصمیم‌های عملیاتی (رضاییان، ۱۳۸۹: ۱۵۷).

نگرش‌های تصمیم‌گیری

در مورد واژه تصمیم و فرآیند تصمیم‌گیری دیدگاه‌های مختلفی به شرح جدول شماره (۲) وجود دارد (تیلور،^۱ ۲۰۰۹).

جدول ۲: نگرش‌های تصمیم‌گیری

نگرش	تلقی از تصمیم	هدف تصمیم‌گیری	مشخصه اصلی تصمیم
فلسفی	ملاک خوبی	یقین خوب یا بد بودن یک پدیده	بایستی ملاک مناسبی جهت سنجش پدیده‌ها باشد
اقتصادی	عامل مطلوبیت	افزایش مطلوبیت	در جهت بهینه‌سازی مطلوبیت فاکتورهای اقتصادی است

۱ - Taylor (۱۹۹۹)

نگرش	تلقی از تصمیم	هدف تصمیم‌گیری	مشخصه اصلی تصمیم
مذهبی	عامل صلاح	قرب الهی	تصمیم در راه رشد و تعالی فرد اخذ شود
سیاسی	عامل سرنوشت‌ساز	حفظ و ارتقاء مناسبات سیاسی	تصمیم بایستی در جهت حفظ منافع باشد
مدیریتی	وظیفه مدیر	حفظ، توسعه و بهبود سازمان	تصمیم بایستی ضامن حفظ، توسعه و بهبود سازمان باشد

مدل‌های اساسی تصمیم‌گیری

رویکردهای متفاوتی به مقوله تصمیم‌گیری وجود دارد که مهم‌ترین رویکردهای مذکور در قالب سه مدل در جدول شماره (۳) نشان داده شده است (الوانی، ۱۳۹۰: ۲۱).

جدول ۳: مدل‌های اساسی تصمیم‌گیری

موضوع	مدل عقلایی و تعدیل‌شده	مدل سیاسی و مبتنی بر قدرت	مدل آشفته
سازمانی	مجموعه‌ای از افراد و ابزار که در جهت نیل به اهداف مشخصی فعالیت می‌کنند	مجموعه‌ای از ائتلاف‌ها میان افرادی که دارای اهداف و منافع متفاوت‌اند	مجموعه‌ای از بی‌نظمی‌های سازمان‌یافته

البته بررسی سیر تکوینی فرآیند تصمیم‌گیری را می‌توان از طریق مطالعه مدل‌های تصمیم‌گیری نیز انجام داد؛ زیرا جنبه‌های میان‌رشته‌ای تصمیم‌گیری از طریق مدل‌سازی و چارچوب‌دهی بیشتر قابل بررسی، فهم و توضیح است (هاربون، ۲۰۱۰^۱) چهار مدل مهم در تصمیم‌گیری، یعنی مدل‌های عقلانی، سازمانی، سیاسی و فرآیندی را بررسی کرده است. معیار تصمیم‌گیری اولیه برای هر مدل، عناصر سازنده اصلی آن و سپس فرضیات اساسی آن است. (الوانی، ۱۳۹۰: ۲۲).

مدل عقلایی^۲: هنگامی که فرد به روش عقلایی تصمیم می‌گیرد، مسئله را به صورت سامانمند تجزیه و تحلیل می‌کند، راه‌حلی انتخاب می‌نماید و مراحل معقول را یکی پس از دیگری پشت سر می‌گذارد. تصمیم‌گیری عقلایی، یعنی جستجو برای یافتن و به‌کارگیری راه‌حلی که در هر زمان و مکان بهترین تصمیم باشد، تصمیم عقلایی دارای تفکر مدیریت کلاسیک تبلوری است و بر اساس مفروضات تئوری^۳ SEU مطلوبیت ذهنی

۱ - Haroun (۲۰۱۰)

۲ - Rational Model

۳ - Subjective Expected Utility (SEU) theory «نظریه مطلوبیت مورد انتظار ذهنی»

مورد انتظار بنا شده است (اسکندری، ۱۳۹۳: ۲۴۱).

جدول شماره ۴: مهارت‌های اجرایی مراحل الگوی عقلایی تصمیم‌گیری (باقریان، ۱۳۹۰: ۷۳).

مهارت‌های کلیدی لازم	مراحل
روشنی اندیشه	احساس مشکل
جمع‌آوری و دریافت اطلاعات	بیان و تحلیل مشکل
دقت نظر	تعیین هدف‌ها و معیارها
خلاقیت	یافتن راه‌حل‌های ممکن
قدرت پیش‌بینی و پیشگویی	ارزیابی نتایج احتمالی
قضاوت و تصمیم‌گیری	گزینش بهترین راه‌حل‌ها

الگوی تصمیم‌گیری اقتضایی: مبتنی بر این اصل است که کاربرد هر تصمیم یا روشی به وضعیت محیط یا شرایطی بستگی دارد که سازمان در آن واقع شده است. دو ویژگی سازمانی که در تعیین روش تصمیم‌گیری نقش مهمی ایفا می‌کنند عبارت‌اند از: ۱- توافق نظر در مورد هدف ۲- دانش فنی در مورد شیوه‌های تأمین آن هدف‌ها (اسکات، ۲۰۱۰؛ سعادت ۱۳۸۹).

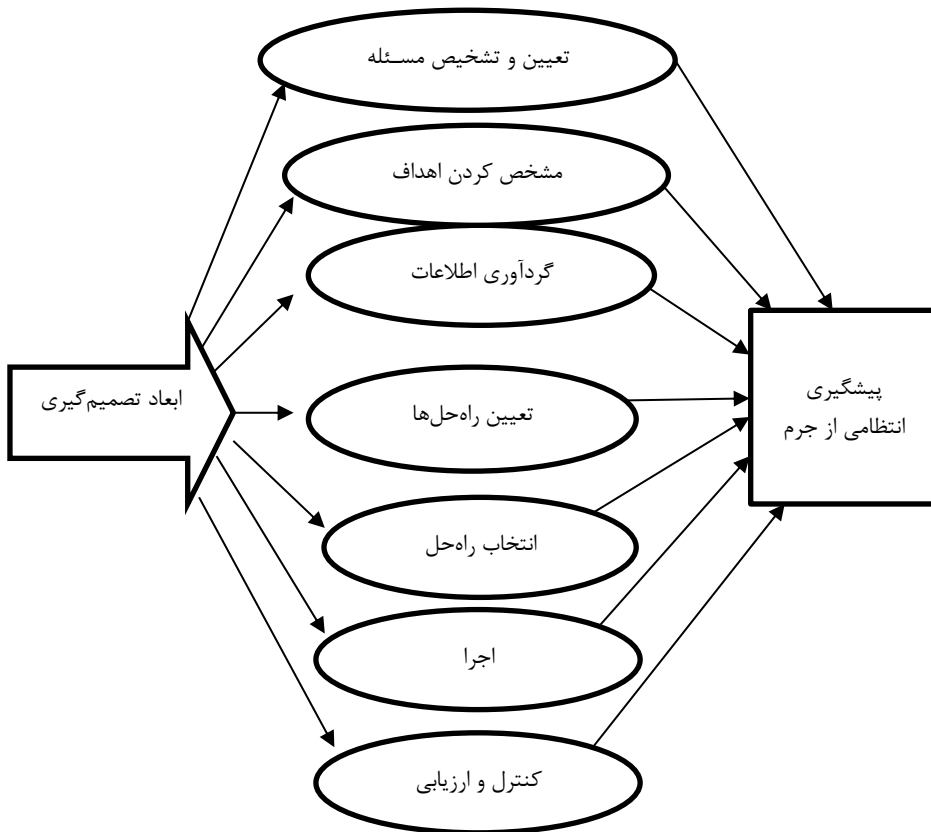
مدل تصمیم‌گیری تدریجی: لیندبلوم، نخستین توصیف را از مدل تدریجی با روش تصمیم‌گیری به‌عنوان علم حل آشفتگی‌ها ارائه داد. او بر این باور بود که مدیران برای تحلیل نظام‌مند مسائل و اهداف، مدت‌زمان زیادی را در آشفتگی به سر می‌برند، درحالی‌که عقلانیت آنان از لحاظ ظرفیت و توان پردازش ذهنی، حدوداً محدود و معینی دارد (اسکندری، ۱۳۹۱: ۳۰).

چهارچوب نظری پژوهش

چهارچوب نظری پژوهش حاضر برگرفته از مدل پنج مرحله‌ای (کافمن) هشت مرحله‌ای (رابینزو فلدمن عقلایی) می‌باشد، کافمن تصمیم‌گیری را: شناسایی مسئله، تعیین راه‌حل‌ها، انتخاب یک راه‌حل، اجرای راه‌حل و تعیین اثربخشی را به‌عنوان ابعاد تصمیم‌گیری می‌داند، البته دو بعد «ارزیابی راه‌حل» و «گردآوری اطلاعات» برگرفته از مدل هشت مرحله‌ای (رابینزو و فلدمن) می‌باشد.

مدل مفهومی تحقیق

نظر به اینکه در خصوص پیشگیری انتظامی، تصمیم‌گیری و مدل‌های آن تعاریف، مؤلفه‌ها، علل و عوامل، انواع، نظرات و عقاید مختلفی وجود دارد که شرح و توضیح برخی از آنان به میزان ارتباط با این تحقیق بیان گردید، لذا با توجه به مباحث قبلی به‌ویژه نظریه‌ها و تئوری‌های مرتبط با این تحقیق و مدل پنج مرحله‌ای (کافمن) هشت مرحله‌ای (رایبیز و فلدمن) با اخذ نظرات فرماندهان و مدیران در ناجا (جامعه آماری) در این زمینه الگوی مفهومی تحقیق به شرح زیر حاصل شد.

شکل ۲: مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی

جامعه آماری در بخش کیفی تحقیق شامل معاونین و مدیران ناجا است که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و اصل اشباع نظری ۳۰ نفر انتخاب شدند. در بخش کمی نیز جامعه آماری شامل مدیران و کارشناسان انتظامی تهران بزرگ در حوزه پیشگیری است که با استفاده از فرمول کوکران طبق معیار به تعداد ۳۰ نفر انتخاب شدند. داده‌های بخش کیفی با استفاده از مصاحبه و در بخش کمی نیز از پرسش‌نامه برگرفته از نتایج مصاحبه استفاده گردید. شیوه تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی با استفاده از کدگذاری باز، محوری و گزینشی انجام و داده‌های کمی نیز با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

به منظور رفع نارسایی‌ها و ابهامات احتمالی موجود در متن مصاحبه و نیز سنجش روایی آن در این پژوهش قبل از تنظیم نهایی و تکثیر، متن مصاحبه را در اختیار چند نفر کارشناس و خبرگان در زمینه تحقیق قرار داده و پس از اخذ نظرات آنان و اعمال پیشنهادها اصلاحی و بازنگری‌های مکرر و لازم، فرم نهایی مصاحبه تهیه و در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفت. همچنین برای سنجش اعتبار یا پایایی مطالب مورد نیاز در این تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و پایایی ۰/۸۷۰ به دست آمد. روایی ابزار سنجش کمی تحقیق نیز با اخذ نظرات اساتید خبره و متخصص در حوزه این پژوهش، پرسش‌نامه تعدیل و اصلاحات لازم در آن انجام و پرسش‌نامه نهایی بعد از این مرحله تدوین شد؛ لذا می‌توان به روایی سؤالات اطمینان حاصل کرد. پایایی و اعتبار پرسش‌نامه این تحقیق با محاسبه آلفای کرونباخ و با استفاده از نرم‌افزار SPSS برای تعداد ۳۰ پرسش‌نامه «شناسایی تأثیر ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم» توزیع شد و پایایی ۰/۸۸۰ به دست آمد که نشان‌دهنده وجود پایایی بالایی برای پرسش‌نامه می‌باشد.

یافته‌ها

الف - یافته‌های توصیفی

مصاحبه‌های این پژوهش در بازه زمانی دی‌ماه ۱۳۹۷ تا اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۸ صورت گرفته و خبرگان پژوهش ۳۰ نفر شامل معاونین، رؤسای، جانشینان و مدیران کل پلیس‌های تخصصی ناجا بودند که به لحاظ دانش، آگاهی، تسلط و بینش در راستای ارائه اطلاعات دقیق موردنیاز محقق از کارکنان شاخص و توانمند بوده که نمادی از جامعه مورد مطالعه می‌باشند.

بر اساس اطلاعات جدول شماره (۵) ملاحظه می‌شود که همه ۳۰ نفر جامعه آماری پژوهش دارای سن خدمتی بالای ۲۰ سال و سن تقویمی بالای ۴۰ سال بوده و مدرک تحصیلی ۱۶ نفر کارشناسی ارشد و ۱۴ نفر دکتری می‌باشد.

جدول ۵: توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی بخش کیفی

تعداد	سطح تحصیلات	سابقه فرماندهی و مدیریت	سن
۱۶ نفر	کارشناسی ارشد	همه ۳۰ نفر بالای ۲۰ سال	همه ۳۰ نفر بالای ۴۰ سال
۱۴ نفر	دکتری	بودند	بودند

پرسش‌نامه‌های جمع‌آوری شده حاصل از بخش کمی تحقیق در بازه زمانی اردیبهشت و خردادماه سال ۱۳۹۸ صورت گرفته و نمونه جامعه آماری ۳۰ نفر شامل مدیران و کارشناسان انتظامی تهران بزرگ در حوزه پیشگیری از جرم بوده که به لحاظ دانش، آگاهی و تجارب انتظامی از کارکنان شاخص و توانمندی بوده‌اند که نمادی از جامعه مورد مطالعه تحقیق را شامل می‌شوند.

بر اساس اطلاعات جدول شماره (۶) ملاحظه می‌شود که ۲۲ نفر جامعه آماری پژوهش دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد با سن خدمتی بین ۱۵ تا ۲۰ سال و سن تقویمی ۳۵ تا ۴۰ سال می‌باشند و ۸ نفر جامعه آماری پژوهش دارای مدرک تحصیلی دکتری با سن خدمتی بالای ۲۰ سال و سن تقویمی نیز بالای ۴۰ سال می‌باشند.

جدول ۶: توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی بخش کمی

تعداد	سطح تحصیلات	سابقه فرماندهی و مدیریت	سن
۲۲ نفر	کارشناسی ارشد	همه ۲۲ نفر بین ۱۵ تا ۲۰ سال	همه ۲۲ نفر بین ۳۵ تا ۴۰ سال
۸ نفر	دکتری	همه ۸ نفر بالای ۲۰ سال	همه ۸ نفر بالای ۴۰ سال

ب - یافته‌های استنباطی

سؤال اول: ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم کدام‌اند؟

پس از انجام مصاحبه از نوع نیمه‌ساختار و جمع‌آوری ۱۲۰ صفحه برگه‌های مصاحبه حاوی اطلاعات اولیه با رسیدن به حد اشباع نظری مراحل تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی شامل کدگذاری باز متن مصاحبه‌ها و همچنین، کدگذاری مفاهیم مرتبط در کدگذاری گزینشی، ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی انجام و در قالب ۷ بُعد و ۲۰ مؤلفه به شرح جدول شماره (۷) شناسایی و سازمان‌دهی گردید.

جدول ۷: ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم

ردیف	ابعاد	مؤلفه
۱	تعیین و تشخیص مسئله	موضوع مسئله، موقعیت زمانی مسئله، موقعیت مکانی مسئله، موقعیت اجتماعی مسئله
۲	مشخص کردن اهداف	اهداف کوتاه‌مدت، اهداف میان‌مدت، اهداف بلندمدت
۳	گردآوری اطلاعات	گردآوری درون‌سازمانی، گردآوری برون‌سازمانی
۴	تعیین راه‌حل‌ها	راه‌حل عادی، راه‌حل مقطعی، راه‌حل ایدئال
۵	انتخاب راه‌حل	راه‌حل سریع، راه‌حل منتج به نتیجه مطلوب
۶	اجرا	اجرای اقتضایی، اجرای بدون فرصت، اجرای با فرصت
۷	کنترل و ارزیابی	ارزیابی فرایندی، ارزیابی ساختاری، ارزیابی عملکردی

سؤال دوم: اولویت‌بندی ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از

جرم چگونه است؟

الف- مقایسه میانگین و اولویت‌بندی ابعاد تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم

جدول ۸: مقایسه میانگین و اولویت بندی ابعاد تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم

اولویت	میانگین رتبه‌ها	ابعاد
۱	۱/۵۹	تعیین و تشخیص مسئله
۴	۱/۴۸	مشخص کردن اهداف
۳	۱/۵۰	گردآوری اطلاعات
۶	۱/۴۵	تعیین راه‌حل‌ها
۵	۱/۴۷	انتخاب راه‌حل
۲	۱/۵۳	اجرا
۷	۱/۴۲	کنترل و ارزیابی

نتایج آزمون فریدمن در جدول شماره (۸) نشان می‌دهد که هرچند بین میانگین رتبه ابعاد تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم به لحاظ آماری تفاوت معناداری وجود ندارد، اما مقایسه میانگین رتبه‌ها نشان می‌دهد که رتبه دو بُعد تعیین و تشخیص مسئله و اجرا بالاتر از سایر ابعاد می‌باشند.

ب- آزمون فریدمن؛ مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم

جدول ۹: آزمون فریدمن، مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم

اولویت مؤلفه‌ها	میانگین رتبه مؤلفه‌ها	مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم
۱	۸/۶۷	موضوع مسئله
۴	۸/۶۰	موقعیت اجتماعی مسئله
۳	۸/۶۳	موقعیت مکانی مسئله
۲	۸/۶۵	موقعیت زمانی مسئله
۱۰	۸/۳۵	اهداف کوتاه‌مدت
۱۲	۸/۲۹	اهداف بلندمدت
۱۱	۸/۳۰	اهداف میان‌مدت
۹	۸/۳۷	گردآوری درون‌سازمانی
۸	۸/۳۹	گردآوری برون‌سازمانی
۱۵	۸/۲۴	راه‌حل عادی
۱۷	۸/۲۲	راه‌حل مقطعی
۱۶	۸/۲۳	راه‌حل ایدئال
۱۴	۸/۲۵	راه‌حل منتج به نتیجه مطلوب
۱۳	۸/۲۷	راه‌حل سریع
۶	۸/۴۴	اجرای اقتضایی

۵	۸/۴۷	اجرای بدون فرصت
۷	۸/۴۱	اجرای با فرصت
۱۹	۸/۱۸	ارزیابی فرایندی
۲۰	۸/۱۵	ارزیابی ساختاری
۱۸	۸/۲۰	ارزیابی عملکردی

بر اساس جدول شماره (۹) میانگین رتبه‌ای مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم به ترتیب، موضوع مسئله با میانگین رتبه‌ای ۸/۴۷ در اولویت اول مؤلفه‌ها و ارزیابی ساختاری با میانگین رتبه‌ای ۸/۱۵ در اولویت بیستم مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم قرار دارد.

سؤال سوم: ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری چه تأثیری در پیشگیری انتظامی از جرم دارند؟

به‌منظور تعیین میزان واحد تأثیر هر یک از ابعاد متغیر مستقل بر متغیر وابسته می‌بایستی از معادله مناسب استفاده کرد؛ لذا در این تحقیق معادله رگرسیون چندگانه بکار گرفته شده که نتایج مربوطه در این پژوهش در خصوص میزان تأثیر هر یک از ابعاد تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم به‌طور کلی حاکی است:

$$Y = ۰.۴۳۵ + ۰.۴۰۰ (\text{اجرا}) + ۰.۴۳۰ (\text{انتخاب راه‌حل}) + ۰.۴۱۵ (\text{تعیین راه‌حل‌ها}) + ۰.۴۱۰ (\text{گردآوری اطلاعات}) + ۰.۴۲۵ (\text{مشخص کردن اهداف}) + ۰.۴۲۰ (\text{تعیین و تشخیص مسئله})$$

یعنی اینکه هر یک از این ابعاد به میزان مذکور در تصمیم‌گیری مؤثر می‌باشند و بیشترین میزان تأثیر مربوط به بُعد تعیین و تشخیص مسئله و کمترین تأثیر در بُعد کنترل و ارزیابی مشخص گردید.

بحث و نتیجه‌گیری

از آنجایی که شناخت، انتخاب و اجرای به‌موقع تاکتیک‌ها و فن‌های مناسب پلیسی، از مراحل مهم و اساسی در فرآیند مدیریت پیشگیری انتظامی از جرم محسوب می‌گردد، لذا پلیس به‌عنوان اصلی‌ترین منبع تأمین‌کننده نظم و امنیت که در کلیه شیوه‌های پیشگیری از جرم نقشی بنیادین ایفا می‌کند می‌بایست همگام با تغییرات پیش رفته و خود را با شرایط و

تحوالات جدید تطبیق دهد. مدنظر قرار دادن مباحث مدیریتی به‌ویژه اصول و مبانی تصمیم‌گیری از جایگاه خاصی برخوردار بوده و توجه ویژه به این موضوعات می‌توانند برنامه‌ریزان و مسئولان پلیس را در پیشگیری انتظامی از جرم یاری نماید، ابعاد تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم دارای تأثیرهای متفاوتی می‌باشند. به‌عبارت‌دیگر، هریک از ابعاد تصمیم‌گیری شناخته‌شده حاصله از بخش کیفی در این پژوهش شامل:

- ۱- تعیین و تشخیص مسئله با مؤلفه‌های (موضوع مسئله، موقعیت زمانی مسئله، موقعیت مکانی مسئله، موقعیت اجتماعی مسئله)؛
- ۲- مشخص کردن اهداف با مؤلفه‌های (اهداف کوتاه‌مدت، اهداف میان‌مدت، اهداف بلندمدت)؛
- ۳- بعد گردآوری اطلاعات با مؤلفه‌های (گردآوری درون‌سازمانی، گردآوری برون‌سازمانی)؛
- ۴- بعد تعیین راه‌حل‌ها با مؤلفه‌های (راه‌حل عادی، راه‌حل مقطعی، راه‌حل ایدئال)؛
- ۵- بعد انتخاب راه‌حل با مؤلفه‌های (راه‌حل سریع، راه‌حل منتج به نتیجه مطلوب)؛
- ۶- بعد اجرا با مؤلفه‌های (اجرای اقتضایی، اجرای بدون فرصت، اجرای با فرصت)؛
- ۷- بعد کنترل و ارزیابی با مؤلفه‌های (ارزیابی فرایندی، ارزیابی ساختاری، ارزیابی عملکردی) در پیشگیری انتظامی از جرم تأثیر متمایزی داشته و شناسایی میزان هریک از ابعاد در دستیابی به اهداف موردنظر پلیس دارای اهمیت و جایگاه ویژه است. در بخش کمی با آزمون T و معادله رگرسیون تأثیر هریک از ابعاد هفت‌گانه مورد بررسی قرار گرفت. در این میان، بالاترین تأثیر مربوط به متغیر شناسایی و تشخیص مسئله و کمترین تأثیر مربوط به متغیر کنترل و ارزیابی است. نتایج به‌دست‌آمده در این پژوهش در پاره‌ای از موضوعات دو متغیر تحقیق (ابعاد تصمیم‌گیری و پیشگیری انتظامی از جرم) با مدال‌های ۶ مرحله‌ای (موریس و ساشکین)، ۷ مرحله‌ای (کست و روزن زیک)، نظرات آرنولد، فلدمن ۱۹۸۸ و گلدشتاین ۱۹۹۰ رابطه نزدیکی داشته است. همچنین نتایج این تحقیق با مطالعات داودی (۱۳۹۶)، ابراهیم‌زاده و ملکی (۱۳۹۵)، بغدادی

(۱۳۹۳)، فلیکس ویتزمن و چرماک (۲۰۱۳) و لاله ماژین (۱۳۹۳) همسو و هم‌جهت می‌باشد. در نتیجه، با شناسایی و تشخیص به‌موقع و مناسب هریک از ابعاد تصمیم‌گیری و شناخت میزان تأثیرگذاری آن می‌توان در امر پیشگیری انتظامی از جرم به‌صورت معناداری گام برداشت.

پیشنهادها

به‌منظور تحقق هرچه بهتر اهداف پیشگیری انتظامی از جرم در راستای تصمیم‌گیری مناسب و به‌موقع پیشنهاد می‌شود:

- ۱- توجه بیشتر مسئولان انتظامی به شناخت اصول و مبانی تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم، به‌ویژه تشخیص و شناخت در مراحل اولیه معطوف گردد.
- ۲- شناسایی دقیق مواضع و محل‌های وقوع جرم به‌ویژه جرائم مهم از سوی مأمورین پیشگیری از جرم.
- ۳- شناسایی و تحت کنترل داشتن مرتکبین و مجرمین با به‌کارگیری ویژه از فن‌آوری جدید.
- ۴- احراز آمادگی و هوشیاری لازم پلیس در مواقع وقوع جرم به‌ویژه نیروهای پلیس پیشگیری از جرم.
- ۵- ارزیابی با تحلیل و تجزیه مناسب و اصولی تصمیمات اجرا شده و اقدامات لازم در راستای رفع معایب و نواقص.
- ۶- برطرف نمودن موانع احتمالی شناخته‌شده در زمینه تصمیمات عملیاتی شده در راستای پیشگیری انتظامی از جرم.
- ۷- تصویب و اجرای موضوع تصمیم‌گیری در پیشگیری از جرم به‌عنوان سرفصل دروس دانشجویان رشته پیشگیری از جرم دانشگاه علوم انتظامی امین.
- ۸- ارتقاء سطح آگاهی کارکنان در زمینه مباحث تصمیم‌گیری در پیشگیری انتظامی از جرم به‌ویژه مأمورین سطوح عملیاتی.

منابع

- ابراهیم‌زاده، علی؛ داودی دهقانی، ابراهیم؛ رفیعی‌کیا، هادی (۱۳۹۴). «ارزیابی الگوی تصمیم‌گیری چهار مرحله‌ای (سارا) در پیشگیری انتظامی (مورد مطالعه: کلانتری‌های تهران بزرگ)». دوره هشتم، شماره سی و یک، (پاییز ۱۳۹۴)، صص ۲۴-۱.
- اسکندری، مجتبی؛ باقری، حجت‌الله (۱۳۹۳). «مدیریت دانش و تأثیر آن در تصمیم‌گیری مدیران و فرماندهان». فصلنامه توسعه‌سازمانی پلیس، شماره بیست و یک.
- اسکندری، مجتبی؛ قربانی، محمدرضا (۱۳۹۱). «تئوری تصویر و تصمیم‌گیری در بحران». فصلنامه علمی ترویجی منابع انسانی ناجا، شماره بیست و هفت.
- اسکات، ریچارد (۱۳۸۹). «سازمان‌ها، سیستم‌های حقوقی، حقیقی و باز». (ترجمه محمدرضا بهرنگی)، (چاپ اول)، تهران: نشر کمال تربیت.
- الوانی، سید مهدی (۱۳۹۰). «تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی». (ویراست ۲)، تهران: انتشارات سمت.
- احمرلویی، محمدحسین (۱۳۸۹). «تبیین نقش فرایند تصمیم‌سازی در تصمیم‌گیری مدیران عالی سازمان». ارتش جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده مطالعات کاربردی فارابی.
- استوارت، بلک (۱۳۹۰). «الفبای کاربردی مدیریت تغییر؛ چگونه با شناخت و غلبه بر موانع فکری کارکنان، تغییرات استراتژیک ضروری را در سازمان‌ها و شرکت‌ها ایجاد کنیم؟». (ترجمه مرضیه کیقبادی)، تهران: نشر آینده‌پژوه.
- اصغریور، محمدجواد (۱۳۹۰). «تصمیم‌گیری و تحقیق در عملیات در مدیریت». تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ام. هس کارن؛ اس. میلرلیندا (۱۳۸۲). «پلیس در اجتماع؛ راهبردهایی برای قرن ۲۱». (جلد اول)، (ترجمه محمدرضا کله)، دانشگاه علوم انتظامی، (چاپ اول).
- بارانی، محمد (۱۳۸۸). «رویکرد چند نهادی به پیشگیری از جرم». دانشگاه علوم انتظامی امین.
- باقریان، محمد (۱۳۹۱). «تصمیم‌گیری حکیمانه رویکردی جدید به الگوسازی در مدیریت». تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- بشیر بنائم، یاسر؛ آرامون، هاجر (۱۳۹۲). «تصمیم‌گیری راهبردی با رویکرد تحلیلی مدل‌های تصمیم‌گیری راهبردی». نشریه کمال مدیریت، شماره ۳۹.
- بغدادی، مصطفی (۱۳۹۳). «تأثیر شیوه‌های تصمیم‌گیری مدیران بر عملکرد سازمان». (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشکده علوم انسانی و مدیریت، دانشگاه شهید بهشتی.

- بیات، بهرام؛ شرافتی پور، جعفر؛ عبدی، نرگس (۱۳۸۷). «پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماع‌محور». معاونت اجتماعی ناجا.
- ترویانووچ، رابرت؛ باکوروکس، بانی (۱۳۸۳). «پلیس جامعه‌محور». تهران: ترجمه و انتشار مرکز مطالعات و تحقیقات کاربردی ناجا.
- چرماک، توماس (۱۳۹۳). «برنامه‌ریزی بر پایه سناریو». (ترجمه سعید خزایی و همکاران) اصفهان: نشر علم آفرین.
- حمیدی زاده، محمدرضا (۱۳۹۰). «تصمیم‌گیری نوین». تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- حسینی، سید عبدالرضا (۱۳۹۱). «طراحی و تبیین الگوی مناسب تصمیم‌گیری مدیران عالی دانشگاه‌های دولتی». (رساله دکتری)، تهران: دانشگاه تربیت مدرس.
- داودی، ابراهیم؛ هندیانی، عبدالله؛ احمدی مقدم، اسماعیل؛ محمدی مقدم، یوسف؛ دعاگویان، داود (۱۳۹۶). «شناسایی مؤلفه‌های جمع‌آوری اطلاعات در پیشگیری انتظامی از جرم». پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال یازدهم، شماره اول، بهار ۱۳۹۶.
- دفت، ریچارد آل (۱۳۹۰). «تئوری و طراحی سازمان». (ترجمه علی پارسائیان و محمد اعرابی)، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- ذوالفقاری، حسین؛ امین صارمی، نوذر؛ محمدی مقدم، یوسف؛ سلیمی، اکبر؛ میرزاخانی، عبدالرحمن؛ ربیع‌النجات، مجید؛ درویشی، صیاد؛ ساعدی، علی؛ قاسم‌نژاد، خلیل؛ اسدی‌فرد، محمد و جوادی، حسین (۱۳۹۵). «طراحی و تدوین الگوی مدیریت انتظامی پیشگیری از جرم». رساله مطالعه گروهی، دانشگاه علوم انتظامی امین.
- رضاییان، علی (۱۳۸۹). «مبانی سازمان و مدیریت». (چاپ پانزدهم)، تهران: انتشارات سمت.
- سعادت، اسفندیار (۱۳۸۹). «فرآیند تصمیم‌گیری در سازمان». تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- صحرائی، اکبر؛ فرجی، محمدحسین (۱۳۹۳). «نقش MIS در بهبود تصمیم‌گیری مدیران». فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی البرز شماره پنج.
- علاقه‌بند، علی (۱۳۹۱). «مدیریت عمومی». تهران: نشر روان، (ویراست دوم).
- قهرمانی، علی اکبر (۱۳۹۱). «مدیریت پلیس جامعه‌محور (از نظریه تا عمل)». دانشگاه علوم انتظامی امین، (چاپ اول).
- گل محمدی خامنه، علی (۱۳۹۳). «مدیریت پیشگیری از جرم». تهران: انتشارات معاونت آموزش دانشگاه علوم انتظامی امین.

- لاله مازین، بهروز (۱۳۹۳). «رویکردهای پلیس در پیشگیری انتظامی از جرم». فصلنامه علمی تخصصی انتظامی بوشهر، شماره هفده.
- محمدنسل، غلامرضا (۱۳۹۳). «کلیات پیشگیری از جرم». تهران: نشر میزان، (چاپ اول).
- ملکی، عباس (۱۳۹۴). «آشنایی با فرآیند تصمیم‌گیری و انواع مدل‌های تصمیم‌گیری». تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- میس، ادوین؛ اورتمایر، پی (۱۳۸۵). «رهبری، اصول اخلاقی و امور پلیسی». (ترجمه حسین شاکری)، سازمان مطالعات و تحقیقات ناجا.
- نالان احمدآباد، سمیه (۱۳۹۳). «تصمیم‌گیری چند معیاره با روش چاکت». (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه تبریز.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۹۱). «مباحثی در علوم جنایی (تقریرات)». تهران: انتشارات سمت.
- نیازپور، امیرحسین (۱۳۸۹). «پیشگیری از بزهکاری در قانون اساسی ایران و لایحه قانون پیشگیری از وقوع جرم». مجله ۱۵۹- حقوقی دادگستری، شماره چهل و پنج، ص ۱۲۴.
- وین، بنت؛ ام. هس. کارن (۱۳۸۹). «تصمیم‌گیری و حل مسئله». قسمت دوم، (ترجمه مجید رضایی راد، اکبر استرسکی و تورج ریحانی)، فصلنامه دانش انتظامی، سال هفتم، شماره دوم، صص ۱۶۰-۱۴۰.
- هیچ، ماری جو (۱۳۸۵). «نظریه‌های سازمان، مدرن نمادین و تفسیری پست‌مدرن». (ترجمه دانایی‌فرد)، تهران: نشر افکار.
- Crawford A. (۲۰۰۸). Modèles Comparés de Prévention de la Criminalité et de sa Mise en Oeuvre, Revue de droit pénalet de criminology, ۱۱, ۱۰۴۷-۱۰۶۲.
- Chermack, Thomas J. (۲۰۰۹). Improving decision-making with scenario planning. journal-article Futures.p۲۹۵-۳۰۹ (USA). Elsevier BV.
- Roethele. Chelsie Martin. (۲۰۱۳). Police Innovation: Enhancing Research and Analysis Capacity through Smart Policing, Thesis. University of south Africa.
- Edwards, Taylur, John Ward, & Andy Bytheway; The Essence of Information Systems; New York: Prentice-Hall, (۲۰۰۹). P. ۱۰.
- Lowler, Edward E. & Rhode, John Grant; Information and Control in Organizations; California: Goodyear Publishing co. (۱۹۹۸). Pp. ۱۳۹-۵۲.
- Vaiman, V., Scullion, H., Collings, D. (۲۰۱۲). Talent Management Decision
- Robbins, Stephen, P; Managing Today; New Jersey: Prentice Hall, ۲۰۰۰, P. ۶۹.